

Nr 438.

Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen med tillkännagivande, att en i statsverkspropositionen under elvte huvudtiteln bebadad framställning icke kommer att föreläggas riksdagen; given Stockholms slott den 4 juni 1920.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed giva riksdagen tillkänna,

att proposition i det under punkten 4 i bilagan 3 elvte huvudtiteln till årets statsverksproposition omförmälda ärendet angående förskott av statsmedel till en ny änke- och pupillkassa för prästerskapet ej kommer att avlåtas till den nu samlade riksdagen, i följd varav medel för berörda ändamål ej komma att erfordras på 1921 års riksstat.

GUSTAF.

Olof Olsson.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 juni 1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,
 Statsråden: OLSSON,
 SANDLER,
 NOTHIN,
 NILSSON,
 ERIKSSON,
 SVENSSON,
 HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Olsson anförde:

Återkallelse
 av en i stats-
 verksproposi-
 tionen bebä-
 dad framställ-
 ning till riks-
 dagen.

Under elvte huvudtiteln i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på proposition angående förskott av statsmedel till en ny änke- och pupillkassa för prästerskapet, för ändamålet beräkna under riksstatens elvte huvudtitel på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst 470,000 kronor.

I det vid statsverkspropositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 31 december 1919, elfte huvudtiteln: bil. 3, punkten 4, meddelade jag beträffande förevarande ärende, att min företrädare i statsrådsämbetet genom beslut den 24 oktober 1919 bemyn- digats att tillkalla högst fem sakkunniga för att biträda med utredning av frågan om beredande av bättre pensionsförhållanden åt änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa. De sakkunniga hade i skrivelse den 8 december 1919 anmält, att, ehuru det slutliga betänkandet ännu icke på någon tid kunde väntas föreligga, de sakkunnigas arbeten

dock fortskridit så långt, att de sakkunniga funnit en ökning av ifrågavarande pensioner nödig och för åstadkommandet av medel härtill beslutit föreslå, bland annat, att en ny pensionskassa för pensionering av änkor och barn efter präster måtte bildas vid sidan av den redan bestående, samt att staten, mot erhållande av behållna inkomsten av ett för den nya kassans räkning under vissa villkor utgående nytt s. k. vakansår av varje med delaktighet i kassan förenad befattning, måtte tills vidare förskottera kassan vad som erfordrades för pensionernas omedelbara höjande. Det belopp, som sålunda skulle av staten tillhandahållas, hade för år 1921 beräknats uppgå till omkring 470,000 kronor. Tillika fäste de sakkunniga uppmärksamheten på att beloppet av statens förskott för varje följande år skulle komma att väsentligt sjunka, varemot den till staten ingående inkomsten av vakansåret samtidigt komme att stiga, och att behovet av förskott från staten småningom komme att alldeles försvinna, sedan en ny änke- och pupillkassa, varom de sakkunniga ämnade framlägga förslag, kommit i tillfälle att övertaga den pensionering, som tills vidare skulle tillgodoses med förskott från staten.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställde jag om avlåtande till riksdagen av den i det föregående omförmälda framställningen.

De sakkunniga hava sedermera den 20 januari 1920 avgivit betänkande i ämnet.

Infordrade utlåtanden i ärendet hava härefter avgivits, den 5 februari 1920 av direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa, den 12 mars 1920 av kammarkollegium och statskontoret gemensamt, den 19 mars 1920 av styrelsen för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. och den 10 april 1920 av styrelsen för civilstatens änke- och pupillkassa. Sistnämnda myndighet har i fråga om principerna för det av de sakkunniga avgivna förslaget på anförda skäl förklarat sig icke kunna instämma med de sakkunniga rörande lämpligheten av att, för vinnande av den åsyftade pensionsförbättringen, en ny kassa bildas, sidoordnad med den nuvarande.

Kammarkollegium och statskontoret hava i sitt utlåtande, som emellertid först den 29 maj 1920 inkommit till ecklesiastikdepartementet, anført följande:

För beredande av bättre pensionsförhållanden åt änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa har i förevarande betänkande föreslagits, att bredvid nämnda kassa skulle upprättas en ny kassa, däri alla, som efter den nya kassans tillkomst bleve delägare i den gamla kassan, jämväl skulle vara skyldiga att inträda. Den pensionsförbättring, som genom den nya kassan skulle beredas dessa delägares

efterlevande, skulle bestridas genom delägarnas egna avgifter. För beredande av tillgång i syfte dels att nuvarande delägare i den bestående kassan skulle för sina efterlevande komma i åtnjutande av pensionsförbättringen utan att betungas med retroaktiva avgifter och i vissa fall befordringsavgifter, dels ock att kassans nuvarande pensionärer skulle bekomma pensionsförbättring utan egen kostnad, har emellertid föreslagits, att den nya kassan måtte under villkor att det prästerskapet tillförsäkrade tjänståret för framtiden upphörde med utgången av det ecklesiastikhalvår, varunder tjänst innehavarens dödsfall inträffat, tillerkännas ett års behållen inkomst av varje befattning, vars innehavare vore skyldig tillhöra kassan, samt att, då inkomsterna av dessa vakansår först småningom inflöte, men däremot medel till bestridande av pensionsförbättring åt nuvarande pensionärer måste vara disponibla till vissa beräknade belopp för varje år efter den nya kassans trädaande i verksamhet, sålunda erforderliga medel såväl till omedelbart utgående pensionsförbättringar som till gäldande av berörda retroaktiv- respektive befordringsavgifter för nuvarande delägare måtte förskjutas av statsverket mot ersättning av de för vakansåret småningom inflytande medel.

Mot förslaget i vad det avser beredande av förbättrad pensionering för änkor och barn efter blivande delägare i den nuvarande kassan synes i och för sig intet vara att erinra, då denna pensionsförbättring skulle åstadkommas utan att bidrag av statsmedel därför skulle erfordras och genom ökade delägaravgifter, som ingalunda kunna anses bliva särdeles betungande. Emellertid synes det ämbetsverken kunna ifrågasättas, huruvida över huvud taget någon som helst mera genomgripande förändring beträffande pensioneringen av änkor och barn efter präster bör företagas utan att i sammanhang därmed en fullständig avveckling av rätten till tjänst- och nådår avvägbringas och en omläggning efter mera tidsenliga grunder av ifrågavarande pensionering jämväl i vissa andra avseenden viddrages. Visserligen vill det synas, som om de sakkunnigas förslag skulle medföra, att den för kassan synnerligen betungande pensioneringen av 55-åriga ogifta döttrar och sjuka barn över 21 år efter delägare i kassan bleve i någon mån inskränkt ävensom att pensionerna, som nu utgå med varierande belopp år från år, komma att fixeras i visst förhållande till delägarrens avlöning vid dödsfallet; men enligt ämbetsverkens mening lider förslaget beträffande pensioneringens omfattning av vissa brister, som torde böra avlägsnas, och i fråga om rätten till tjänst- och nådår hava de sakkunniga, fränsett förslag om tjänstarets avkortning till halvår, icke gjort något försök till avveckling av denna pensionsform, som, utom att den är föråldrad och redan därför icke lämpligen bör bibehållas vid sidan av en ordnad pensionering för änkor och barn, tillika allmänt erkännes såsom en olägenhet för det allmänna, enär de prästerliga tjänsterna därigenom allt fortfarande under avsevärd tid komma att vara utan ordinarie innehavare.

I alla händelser synes det ämbetsverken, som om det allmänna endast under den förutsättning bör på ena eller andra sättet medverka till beredande av pensionsförbättring, att rätten till tjänst- och nådår småningom avvecklas. Det är emellertid givet, att ett avstående av denna rätt måste på något sätt kompenseras, och i sådant hänseende skulle väl i första hand böra tagas i övervägande att av allmänna medel, exempelvis av kyrkofonden eller av församlingarna i likhet med prästlöne-medel, bereda bidrag till pensioneringens ordnande på bättre sätt än nu är fallet. Skulle emellertid denna utväg till kompenstation visa sig icke vara lämplig, lärer de sakkunnigas förslag om att till pensioneringens förbättrande skulle anvisas inkomsten av ett vakansår vid varje prästerlig befattning böra upptagas till övervägande. Väl kan anmärkas att även vakansåret medför en olägenhet för det allmänna, på samma gång det innebär en upp-

offring av nuvarande eller nästa generations delägare för pensionering av en gång en generations efterlevande, men dessa olägenheter äro såsom av övergående beskaffenhet givetvis att föredraga, om man därigenom kan för framtiden komma ifrån rätten till tjänst- och nådår.

På grund av vad sålunda anförts hemställa ämbetsverken, att i förevarande betänkande framlagda förslag icke utan en genomgripande omarbetning i ovan angivet syfte måtte läggas till grund för ett förbättrat ordnande av pensioneringen av änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa.

De skäl, som av kammarkollegium och statskontoret anförts för att icke utan en genomgripande omarbetning lägga de sakkunnigas förslag till grund för ett förbättrat ordnande av pensioneringen av prästers änkor och barn, synas mig förtjänta av beaktande. Ärendet synes därför böra göras till föremål för ytterligare utredning, därvid skälig hänsyn torde tagas till de av vederbörande framställda synpunkter och förslag. Någon framställning till den nu samlade riksdagen lär redan av denna anledning icke kunna ifrågakomma. Efter närmare övervägande anhåller jag att framdeles få inför Kungl. Maj:t framlägga förslag till den fortsatta utredningens verkställande.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t behagade giva riksdagen tillkänna,

att proposition i det under punkten 4 i bilagan 3 elvte huvudtiteln till årets statsverksproposition omförmälda ärendet angående förskott av statsmedel till en ny änke- och pupillkassa för prästerskapet ej kommer att avlätas till den nu samlade riksdagen, i följd varav medel för berörda ändamål ej komma att erfordras på 1921 års riksstat.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle skrivelse av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gustaf Breitholtz.
